

Witte certificaten in Nederland?

Nederland heeft een goede traditie in het werken met 'reservepakketten' van klimaat- en energiebeleid. Door zo'n reservepakket gereed te hebben als de nood aan de man of vrouw komt, wordt paniekerige improvisatie voorkomen. Ervaringen in andere landen indiceren dat de introductie van 'witte certificaten' een belangrijk element van mogelijk extra energiebesparingsbeleid kan zijn. Volgend jaar beslist het kabinet over extra beleid indien de doelen met de huidige instrumenten niet zouden worden gehaald. Het zou goed zijn indien de contouren van een eventueel Nederlands stelsel van 'witte certificaten' dan doordacht zouden zijn. Het zou een aanvulling kunnen zijn op de huidige aanpak met convenanten.

Witte certificaten zijn verhandelbare energiebesparingsverplichtingen van leveranciers of netbedrijven van gas en elektriciteit.. Ze bestaan al enige jaren in Groot-Brittannië, Frankrijk, Italië en Denemarken. De Europese Commissie is aan het nadenken of ze in 2011 voor heel Europa voorgesteld moeten worden. Onlangs zijn ze in de genoemde landen geëvalueerd en de uitkomsten daarvan zijn zeer bemoedigend.

De kern van het systeem is een verplichting voor deze energiebedrijven om besparingsactiviteiten te realiseren voor een bepaalde doelgroep. Het gaat dan doorgaans om de bestaande woningbouw en de tertiaire sector, maar in Denemarken is dat uitgebreid met de industrie en in Frankrijk daarnaast met de publieke sector. Meestal is dat doel voor een periode van zo'n drie jaar geformuleerd en de ambities worden geleidelijk opgevoerd. In Groot-Brittannië bijvoorbeeld van een equivalent van 1,1 Mton Co₂ in 2002-5 via 1,8 in 2002-5 naar 5,4 Mton in 2008-11. In Denemarken betreft het een verdubbeling in de periode na 2010 ten opzichte van 2006-10.

De landen zijn er in geslaagd de uitvoeringskosten binnen de perken te houden. Voor de gebouwde omgeving zijn er lijsten opgesteld hoeveel 'besparingspunten' allerlei activiteiten opleveren. Voor efficiencyverbetering in de industrie kunnen vooraf schattingen worden gemaakt die steekproefsgewijs worden gecontroleerd.

Cruciaal is dat het doorgaans erg pragmatisch is aangepakt. Het staat de energiebedrijven vrij om zwaartepunten te kiezen, maar die sluiten wel aan bij wat je zou denken dat in de betreffende landen voor de hand ligt. In Groot-Brittannië wordt vooral gemikt op isolatie in de bestaande woningbouw, omdat die zeer te wensen over laat. In Frankrijk en Denemarken zijn vooral verwarmingssystemen gemoderniseerd, in Frankrijk in de huishoudens, in Denemarken in de industrie. In Italië zijn de inspanningen vooral op efficiënte verlichting gericht. Groot-Brittannië heeft 10% extra 'bonuspunten' voor innovaties geïntroduceerd. De bedrijven zijn vrij in de aanpak, zolang ze het doel maar halen. Ze mogen onderling besparingspunten ruilen en mogen die ook opsparen voor een volgende periode. Een echt handelssysteem is alleen in Italië ontwikkeld. Wellicht is het handelselement ook niet zo belangrijk in die landen waar de kleinverbruikersmarkt van elektriciteit en gas goed functioneert, omdat die markt immers al keuze van energieleveranciers mogelijk maakt en kosten en prestaties van besparingsactiviteiten onderdeel van die keuze gaan vormen.

De kosten/baten verhouding is verbluffend positief. Vooral in Denemarken en Groot-Brittannië is daar goed naar gekeken. In Groot-Brittannië indiceert zowel de meest recente evaluatie als de verwachting voor de komende periode dat de maatschappelijke opbrengst vijf maal zo hoog kan zijn als de kosten.

Voor de scherpstrijper zit er wel een addertje onder het gras: levert het systeem wel minder broeikasgasemissie op? Die is immers voor de elektriciteitsproductie al afgetopt onder het Europese emissiehandelssysteem. Dit lijkt me een serieus, maar deels oplosbaar, punt. Energiebesparing zou sterker als zelfstandig beleidsdoel benoemd kunnen worden – vanwege de voorzieningszekerheid – en de besparing op gasverbruik en warmte die niet onder de emissiehandel vallen zou zwaarder gewogen kunnen worden.

Ook Nederland kan zo enkele procenten energieverbruik reduceren tegen een maatschappelijk positief saldo!

Pieter Boot is verbonden aan ECN en het CIEP